

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
BIURO ANALIZ

BIULETYN

nr 32 (277) • 29 kwietnia 2005 • © PISM

nr egz. _____

Redakcja: Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Dorota Dołęgowska (redaktor techniczny), Adam Eberhardt, Maria Konopka-Wichrowska, Maciej Krzysztofowicz, Grażyna Nowocień-Mach (redaktor tekstu), Emil Pietras (sekretarz Redakcji), Edyta Posel-Częściak, Rafał Tarnogórski

Polityka zagraniczna Zjednoczonego Królestwa w kampanii wyborczej

Partii Pracy i Partii Konserwatywnej

Karolina Balcerowska-Kwaterska

Kwestie polityki zagranicznej i europejskiej ogrywają dużą rolę w kampanii przed wyborami w Wielkiej Brytanii zaplanowanymi na 5 maja br. Kolejne, bardzo prawdopodobne, zwycięstwo Partii Pracy nie spowoduje raczej większych zmian w polityce zagranicznej. W kampanii ujawniły się jednak różnice zdań związane z kierunkiem rozwoju Wielkiej Brytanii i jej miejscem w Europie i w świecie. Partia Konserwatywna przedstawiała alternatywną wizję rozwoju UE i wzywała do odrzucenia Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy. Niezależnie od wyniku wyborów o ratyfikacji TUK i przyjęciu euro zadecydują dopiero późniejsze referenda.

Najważniejsze siły polityczne Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, zarówno rządząca Partia Pracy, jak i znajdująca się w opozycji Partia Konserwatywna, są zgodne, że położenie międzynarodowe Zjednoczonego Królestwa ma istotne znaczenie nie tylko dla interesów państwa, lecz także dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Znaczenie Wielkiej Brytanii w stosunkach międzynarodowych wynika między innymi ze statusu stałego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ, z przewodnictwa w Brytyjskiej Wspólnocie Narodów oraz z paralelnego członkostwa w NATO i UE, jak też z udziału w Grupie G8. Szczególne miejsce w brytyjskiej polityce zagranicznej zajmują relacje ze Stanami Zjednoczonymi oraz uczestnictwo w integracji europejskiej. To ostatnie staje się coraz ważniejsze ze względu na pogłębianie się integracji w UE i jej rozszerzanie się. Z tego względu stosunki Wielkiej Brytanii z państwami Europy kontynentalnej wykraczają poza zagadnienia polityczne i wojskowe, obejmując kwestie gospodarcze, społeczne i kulturalne. Wszystko to zakreśla ramy prowadzonej w związku z kampanią wyborczą debaty o brytyjskiej polityce zagranicznej.

Kontrowersje w sprawie interwencji w Iraku. W rywalizacji politycznej laburzystów z konserwatystami jednym z najczęściej podnoszonych zagadnień międzynarodowych jest interwencja w Iraku. Kontrowersyjna decyzja o udziale w niej wojsk

brytyjskich spowodowała przed kilkunastoma miesiącami spadek popularności laburzystów oraz samego premiera Tony'ego Blaira. Przedmiotem ataków opozycji była nie tyle sama decyzja o zaangażowaniu się w działania zbrojne, którą wszakże konserwatyści popierali, ile brak przejrzystości procesu decyzyjnego, zwłaszcza wobec podejrzeń, iż rząd ukrył fakt braku wystarczających dowodów na posiadanie przez Irak broni masowego rażenia. Konserwatyści uznali tę kwestię za kompromitację zdolności i kwalifikacji przywódczych Tony'ego Blaira. Zwracali przy tym uwagę na konieczność aktywniejszego udziału Wielkiej Brytanii w procesie powojennej odbudowy Iraku.

Odnosząc się do tych zarzutów, premier podtrzymywał swoje stanowisko, iż decyzja o interwencji była słuszna oraz wzywał do zamknięcia bezproduktywnej debaty. Deklarował gotowość utrzymania wojsk brytyjskich w Iraku na podstawie odpowiedniego mandatu ONZ, tak długo, jak będzie sobie tego życzył demokratyczny rząd iracki. Deklaracja ta nie spotkała się ze sprzeciwem konserwatystów. Udział Wielkiej Brytanii w interwencji zbrojnej w Iraku oraz jej zaangażowanie w koalicji antyterrorystycznej pod przywództwem USA wynika bowiem ze szczególnego modelu stosunków ze Stanami Zjednoczonymi, popieranego tak przez rząd, jak i przez konserwatywną opozycję. Wielka Brytania jest najbliższym europejskim sojusznikiem USA, a jej polityka zagraniczna odzwierciedla siłę wzajemnych relacji i uwzględnia obustronną potrzebę możliwie ścisłej koordynacji działań¹.

Program Partii Pracy. Zgodnie z manifestem wyborczym, *Britain forward not back*, głównym hasłem laburzystów w kwestiach polityki zagranicznej jest wzmocnienie pozycji międzynarodowej Zjednoczonego Królestwa i wniesienie wkładu w przemiany zachodzące w systemie światowym (*a stronger country in a secure, sustainable and just world*)². Jako państwo o globalnych interesach politycznych i gospodarczych, uczestniczące w znaczącym stopniu w światowym przepływie towarów, usług i kapitału, Zjednoczone Królestwo winno popierać, zdaniem laburzystów, wszelkie formy współpracy międzypaństwowej prowadzące do wzrostu bezpieczeństwa i przewidywalności w stosunkach bilateralnych i wielostronnych. Manifest zapowiada kontynuację aktywnej polityki Wielkiej Brytanii, podkreślając aktualność wyzwań globalizacji i konieczność reformy instytucjonalnej Unii Europejskiej oraz ONZ. Zdaniem laburzystów efektywna działalność ONZ jest warunkiem powodzenia brytyjskich wysiłków na rzecz budowy bezpiecznego i zasobnego świata. Deklarują zatem poparcie dla reformy Rady Bezpieczeństwa, uznając potrzebę uczynienia jej ciałem bardziej reprezentatywnym, lepiej radzącym sobie z zapobieganiem konfliktom na świecie. Apelują o zwiększenie skuteczności pomocy humanitarnej.

Zasadniczymi elementami brytyjskiej polityki wobec Unii Europejskiej mają pozostać: preferencja dla współpracy międzyrządowej, połączona z nieufnością wobec rozwiązań federacyjnych; popieranie wolnego handlu międzynarodowego w warunkach liberalizacji gospodarczej; silne powiązanie żywotnych interesów Zjednoczonego Królestwa z dobrym stanem relacji nie tylko z UE, lecz także transatlantyckich. Z punktu widzenia laburzystów, do najważniejszych zagadnień polityki europejskiej należą dziś: reforma struktur rozszerzonej UE przewidziana w Traktacie Konstytucyjnym, reforma Wspólnej Polityki Rolnej i wzmocnienie współpracy międzynarodowej w zwalczaniu nielegalnej imigracji, liberalizacja europejskiego rynku usług oraz europejskiego sektora energetycznego. Laburzyści opowiadają się za rozszerzeniem Unii. W sferze ich szczególnego zainteresowania pozostaje podniesienie konkurencyjności gospodarek unijnych, a tym samym osiągnięcie trwałego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego na jej całym obszarze.

¹ Por. K. Balcerowska-Kwaterska, *Stosunki brytyjsko-amerykańskie i rozwój EPBiO*, „Biuletyn” (PISM), nr 40 (228) z 17 września 2004 r.

² Zob. *The Labour Party Manifesto 2005* (<http://www.labour.org.uk>) (dostęp w dniu 29 kwietnia 2005 r.).

Program Partii Konserwatywnej. Za najważniejsze zagadnienie obecnej kampanii wyborczej w zakresie polityki zagranicznej torysi uznają dyskusję nad przystąpieniem Wielkiej Brytanii do strefy euro oraz ratyfikacją TUK. Podobnie jak rząd, podkreślają konieczność utrzymania aktywnej postawy Zjednoczonego Królestwa w sprawach międzynarodowych. Krytykują jednak rząd Tony'ego Blaira za zbyt ustępliwą politykę w UE. W manifestie wyborczym, *It's Time for Action*, Partia Konserwatywna opowiada się za utrzymaniem funta szterlinga i odrzuca Traktat Konstytucyjny UE, uważając za nieodzowne ograniczenie uprawnień decyzyjnych Brukseli³.

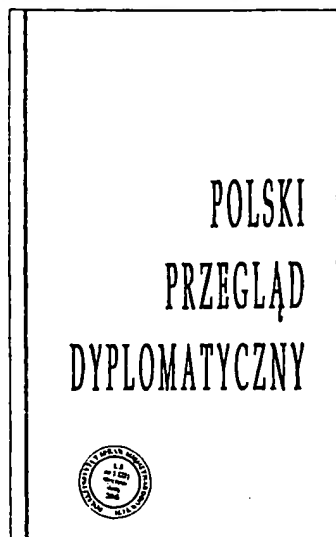
Zdaniem konserwatystów polityka zagraniczna powinna pozostawać pod wyłączną kontrolą narodową, co jest w ich opinii jedynym rozwiązaniem gwarantującym pełną ochronę żywotnych interesów Zjednoczonego Królestwa. Z tych też względów odrzucają koncepcję wspólnej polityki zagranicznej UE, jako ograniczającą suwerenność państw członkowskich. Jeśli chodzi o politykę obronną, podkreślają nadrzędność zobowiązań sojuszniczych w ramach NATO, negując zasadność tworzenia EPBiO. Opowiadają się też za zwiększeniem wydatków Wielkiej Brytanii na obronę.

Sprzeciwiając się TUK, torysi proponują własny model modernizacji Unii, który zakłada: (1) możliwie duże zróżnicowanie i elastyczność działań państw członkowskich dzięki wykorzystaniu instrumentu *opt-out* i, alternatywnie, współpracy wzmocnionej; (2) zwiększenie roli parlamentów narodowych; (3) wprowadzenie grupowej rotacyjnej prezydencji w Radzie UE; (4) nadanie priorytetu otwarciu rynków i rozwojowi wolnego handlu; (5) ograniczenie regulacji; (6) rozwój współpracy pozarządowej; (7) ograniczenie współpracy wojskowej w Europie do NATO, a współpracy politycznej do zadaniowych koalicji zainteresowanych państw. Wykluczają też przystąpienie Wielkiej Brytanii do Układu z Schengen.

Wobec słabości partii opozycyjnych, wynik najbliższych wyborów wydaje się raczej przesadzony, a przywództwo partyjne samego Blaira niezagrożone. Trzecie już zwycięstwo laburzystów dałoby mu możliwość dokończenia reform politycznych i ustrojowych zainicjowanych w drugiej połowie lat 90. W polityce zagranicznej istotny będzie stosunek kolejnego rządu do postępów integracji. Wbrew wcześniejszym deklaracjom laburzyści zapowiedzieli przeprowadzenie referendum w sprawie ratyfikacji TUK. Podtrzymują też zamiar rozpisania referendum na temat przystąpienia Wielkiej Brytanii do strefy euro. W pozostałych kwestiach polityki zagranicznej, a więc m.in. w sprawie obecności w Iraku i udziału w koalicji antyterrorystycznej, dotychczasowy, niekwestionowany przez konserwatystów kurs najprawdopodobniej nie uległby zmianie.

³ Zob. *Conservative Election Manifesto 2005* (<http://www.conservatives.com>) (dostęp w dniu 29 kwietnia 2005 r.).

OGŁOSZENIA

Polski Przegląd Dyplomatyczny

t. 5, nr 2 (24), 2005

W numerze m.in.

ARTYKUŁY

Mark K. Melamed

Wpływ wojny w Iraku na stosunki polsko-amerykańskie

Adam Szymański

Fundamentalizm islamski – zagrożenie dla tureckiej demokracji?

Maria Pasztor

Problem Odry i Nysy Łużyckiej w polityce Francji wobec Republiki

Federalnej Niemiec w latach 1959-1969

RECENZJE

Katarzyna Sochacka

Chantal Delsol, Michel Masłowski, Joanna Nowicki (éd.), *Mythes et symboles politiques en Europe centrale*

Kamil Krzywicki

Tuomas Forsberg, Christer Pursiainen, Raimo Lintonen, Pekka Visuri, *Suomi ja kriisit Vaaran vuosisata terrori-iskuihin*

Marian Wojciechowski

Ewa Nasalska, *Polsko-niemieckie dyskursy edukacyjne: lata 1949-1999*

Noty bibliograficzne

ARCHIWUM

Rozmowa w cztery oczy między generałem Charles'em de Gaulle i Władysławem Gomułką

Oprac.: Wanda Jarząbek

KRONIKA DYPLMATYCZNA

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych
ul. Warecka 1a, 00-950 Warszawa
tel. 556 80 09, fax 556 80 99, publikacje@pism.pl